

ŠKOLA V PRÁVU

ZPRAVODAJ PRO KLIENTY SMS-SLUŽBY S.R.O.

ČÍSLO 1/2022

WWW.SKOLAVPRAVU.CZ

WWW.SMSCR.CZ

WWW.SMS-SLUZBY.CZ

Jsme SMS-sluzby s. r. o. Obcím a školám pomáháme s ochranou osobních údajů, administrací veřejných zakázek a dotací a s vypořádáním autorských práv. Nabízíme také pomoc se strategickým plánováním i auditu webových stránek a pro klientské školy provozujeme bezplatnou právní poradnu. Více se dozvíte na www.sms-sluzby.cz.

Vážení čtenáři,

vítám vás v novém roce při čtení prvního čísla již třetího ročníku elektronického zpravodaje Škola v právu.

Na začátku něčeho nového si vždy přeje, aby se to povedlo, mělo to úspěch, aby se nám to líbilo a až to skončí, abychom byli spokojeni s výsledkem. To stejné si přeje i my z redakce Škola v právu. Také to přeje vám, našim čtenářům, povětšinou ředitelům mateřských a základních škol. Snad s námi budete spokojeni i v roce 2022!

A čím nové číslo otevíráme?

Tradičně rozhovorem. Václava Trojan, odborníka zaměřeného na ředitele škol, jsem se zeptala, jak se vyvíjí pozice ředitelů v českém školství, jaké výzvy je čekají.

Co může udělat ředitel školy, když zaměstnanec nedodrží vydaná mimořádná opatření ministerstva zdravotnictví? Na takovou otázku odpovídáme v pravidelné rubrice Právní poradna pro školy. Přinášíme také přehled předpisů, které nabýly účinnost na začátku nového roku a svůj význam mají i pro školství.

V rubrice Ptáte se pověřence jsem se stala tentokrát respondentem já sama. Kolegové z redakce se mě ptali na činnosti našich pověřenců za poslední čtyři roky i na to, co plánujeme na tomto poli letos.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy seznamuje s podmínkami programu IROP a oblastmi, na něž cílí. A nakonec nechybí ani pravidelná rubrika Krátce ze školství, v níž upozorňujeme na tři tematické zprávy ČŠI a na aktualizaci metodiky o konkurzním řízení na ředitele škol.

Vše dobré v novém roce a příjemné počtení přeje

Lenka Matějová
šéfredaktorka

Ředitel školy a její zřizovatel? Nechť jsou odpovědnými partnery s jasně rozdělenými pravomocemi

Role ředitele školy je ve vzdělávacím procesu klíčová. Jde o nezastupitelnou osobu, která utváří charakter školy, vede ji, rozhodnutí ředitele dopadají na široké spektrum skupin: od dětí přes pedagogy k rodičům. Spokojenost rodičů se školou je pak zásadní také pro občanský život především na malých obcích. Zodpovědnost ředitele je rozsáhlejší, než si mnohdy laická veřejnost uvědomuje. O výzvách a možnostech ředitelského povolání, o roli jednotlivých aktérů i o tom, co změnit, aby si zřizovatel mohl při konkurzu na ředitele vybírat z množiny zajímavých kandidátů, si povídáme s Václavem Trojanem, bývalým ředitelem školy a dnes již odborníkem a autorem mnoha publikací.

Ředitelům a ředitelkám škol se věnujete celá léta, píšete pro ně knihy, upozorňujete na problémy jejich profese. V čem všem to tedy má dnešní ředitel mateřské a základní školy těžké?

Ředitelská práce je krásná a bez přehánění ovlivňuje každodenně stovky lidí. Je ovšem velice náročná, paradoxně osamělá a neskutečně

především psychicky náročná. Systém navíc na ředitelky a ředitele postupně nakládá další a další úkoly.

Možná budete překvapeni, co všechno má ředitel na starosti, za co všechno odpovídá, kolika oblastem se ve skutečnosti musí věnovat. Nemusí to být patrné na první pohled, ale vkrádá se otázka, zdali to všechno je v silách jednoho člověka. Nejen samotný objem práce, ale

také střídání odlišných oblastí během jediného dne srovnatelné se skákáním opice ze stromu na strom. Potom chybí čas na myšlenkové ukotvení, promyšlení činností, čas pro naladění na konkrétní věc nebo na věc tak prozaickou, jako je odpočinek a nabrání nové energie. Vyhoření často hrozí v oborech a činnostech obrácených k druhým lidem...

Mění se výzvy, kterým ředitelky a ředitelé čelí?

Velikou výzvou pro ředitele škol je celé covidové období. Uzavírání škol, online výuka, hybridní výuka, administrace testů, karantény jsou jen střípky z celé plejády komplikací. Málokdo si uměl představit nejen výuku na dálku, ale i následný návrat do škol, protože dlouhá doba bez sociálních kontaktů mnohde rozložila sbory, třídní kolektivy, vztahy, pracovní a studijní návyky. Důsledky všeho jdou zase za ředitelem.

Je cestou k vyřešení alespoň části jmenovaných problémů zavedení středního článku v podobě metodické podpory, která se aktuálně pilotuje?

Střední článek v podobě metodické podpory je dobrá myšlenka, ale běh na velice dlouhou trať. Ředitel školy skutečně nemá systematickou podporu ve svojí práci, nemá odborného nadřízeného. V současné době ministerstvo školství teprve ověřuje svoji představu ve dvou lokalitách (Semilsko a Svitavsko). Ředitelé potřebují podporu nabízenou a realizovanou co nejbližší vlastní škole, podporu založenou na skutečné aktuální potřebě, nikoli módnosti tématu nebo projektové výzvě. Co ovšem vím, střední článek by měl být schopen pomáhat i zřizovatelům, kteří mnohdy tápou ještě více než ředitel školy.

Spočívá podstata problému i jinde než např. v administrativní zátěži?

Systém pořád dokola zkoumá, co ředitele zatěžuje, a mluví se o jejich odbřemenění, z toho se již stal kolorit. Dosud však nikdo nepřichází s konkrétním opatřením, co by ředitelé vůbec nemuseli vykazovat, co slouží jen úředníkům bez dalšího využití, popř. už konečně udělat státní registr informací, do něhož by škola jednou jedenkrát vložila údaje o žácích i pracovnících a nemusela je nesmyslně, často v různých formátech vykazovat nejruznějším subjektům. Druhou stranou téže mince je otázka, zdali jsou ředitelé připravováni na to, jak zlepšit pedagogické vedení v případech úspěšného odbřemenění.

Z vlastní zkušenosti vím, že ředitelé mateřských škol jsou dlouhodobě upozaděni oproti ředitelům základních škol. Proč tomu tak je? Je to namístě? Nejsou mateřské školy v systému vzdělávání tak trochu přehlíženy?

Máte pravdu, mateřské školy dlouhodobě přehlízíme a je to hrubá chyba, na kterou už nyní společnost doplácí. Mateřská škola není žádná hlídárna dětí, je to základ vzdělávací soustavy, klade základy vztahu k celoživotnímu učení,

budování postojů a hodnotového rámce, což je nezbytnou podmínkou pro pokračování na úrovni základního vzdělávání. Podceňování jejího významu je známkou nerozumu a nerozvážnosti.

Ovšem na druhé straně musím objektivně říci, že samotné mateřské školy mnohdy potřebují řádně přidat v komunikaci, v rozvoji vlastního profesního sebevědomí, aby je okolí bralo jako rovnocenné a nezastupitelné partnery a odborníky na rozvoj dětí předškolního věku. Z nelogického důvodu mají navíc ředitelky mateřských škol stanovenou nejvyšší míru přímé vzdělávací práce s dětmi, přestože jejich administrativní a ostatní práce se velice přibližuje zátěži ředitelů srovnatelně velikých základních škol.

Ještě poznámka ke covidu – na mateřské školy zapomínalo i samotné ministerstvo školství. Ředitelky ve všech přípisech mnohdy marně hledaly alespoň větu o tom, zdali se jich vydané opatření týká. Bylo jim takto dáváno najevo, že s nimi stát jako se vzdělávací institucí příliš nepočítá, ačkoli byly otevřeny prakticky po celé covidové období jako jediný druh škol.

Co je potřeba udělat pro to, abychom měli ve školách dobré ředitele?

Nejprve si ředitelům musíme vážít a dát jim důvěru, ne je neustále podezírat, kontrolovat a nutit k nesmyslné byrokracii. Ale to je proklamace, vím. Já vždy říkám, že ředitelská práce je výjimečná, zdaleka není pro každého, proto na ni musí být budoucí ředitel co nejlépe připraven a stejně tak i podporován po celou dobu ředitelské práce.

Jakou roli v procesu přípravy pedagoga a možná budoucího ředitele hrají nebo by měly hrát pedagogické fakulty?

Pedagogické fakulty by měly hrát zcela jinou roli než dosud. Za prvé musejí pochopit, že základy školského managementu a pedagogického vedení patří již do pregraduální přípravy učitelů, protože se nastupující učitel velice rychle ve své práci dostane do situace, kdy bude někoho vést, o něčem rozhodovat, komuni-

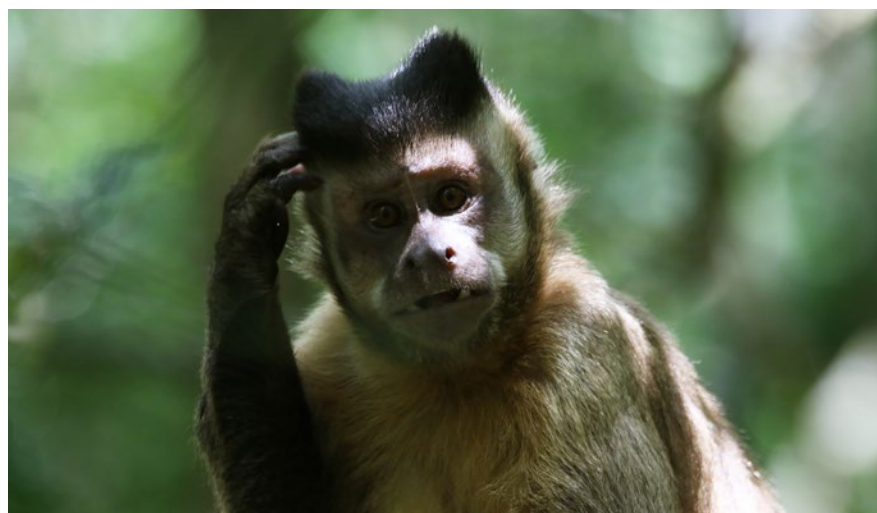
kovat a spolupracovat s dalšími lidmi. Bude pověřen funkcí třídního učitele, vedoucího týmu či prací zástupce ředitele, ne?

O inovaci přípravného studia pro budoucí ředitele škol se mluví tak dlouho, že se tomu ani nechce věřit. Bohužel ani výsledky práce mnoha pracovních skupin i celostátních projektů postup neurychlily, byť byly jejich výstupy často velice kvalitní, do reálné praxe, a tím pádem k ředitelům škol, se z nepochopitelných důvodů nedostaly. U nás vítězí klientelismus, sílí vliv zájmových skupin sledujících vlastní cíle a ředitelská profese trpí. V této oblasti stát totálně selhává, přitom vysoká míra autonomie škol a neskutečně velké rozdíly mezi nimi jasně vyžadují precizní a v základním rámci srovnatelnou přípravu budoucích ředitelů. Z tohoto důvodu také vznikla naše Ředitelská akademie, aby mimo zavedené hranice, struktury a kamarádčkování jasně pojmenovávala, co je v této oblasti špatné.

Měl by ředitel školy jen učit nebo by se měl věnovat jen řízení školy? Nebo považujete za žádoucí určitý „mix“ – a pak se nevyhnutelně dostáváme k otázce, jaký poměr obou aktivit je žádoucí?

Každý vzdělávací systém na světě vychází z tradice společnosti a je originální a neopakovatelný. Český ředitel tradičně pochází z učitelského hnízda a zůstává i po nástupu pedagogickým pracovníkem. Je to důležité téma – ale znovu připomenu velké rozdíly mezi školami. V málotřídní základní nebo malé mateřské škole je ředitelka či ředitel každodenně s dětmi, je totiž jedním z malého množství pedagogů školy. Úplně jiná je situace ve velké škole, kde počet žáků přesahuje tisíce a na výuku ředitele zbývá minimální díl z jeho času.

Zde musím poukázat na zásadní chybu v chápání role ředitele. Podle mne ředitel musí být pedagogickým lídrem (bavím se mnohdy tím, kolik lidí tuto terminologii převzalo a často nevědí, o čem mluvím). To ovšem znamená více práce s žáky, ale kompletní práci s týmem pedagogických pracovníků, vytváření a implementaci školního vzdělávacího programu a v-

Střídání oblastí, kterým se ředitelé škol musejí věnovat, lze přirovnat k opici skákající ze stromu na strom.

bec kultivaci podmínek pro učení žáků. Pedagogický proces je tím zásadním procesem v životě každé školy a ředitel musí stát v jeho čele. Je načase, aby tomu tak bylo doopravdy – to musí být společným cílem ředitelů, zřizovatelů, vzdělavatelů i systému jako takového. Vše ostatní jsou procesy pomocné, supportní.

Měly by se podle vás nějak lišit kompetence a schopnosti ředitele malotřídky nebo malé školy ve srovnání s tím, co musí zvládat ředitel, který vede školu s několika stovkami žáků? Pokud ano, jsou tyto odlišnosti dostatečně reflektovány v procesu výběru ředitelů?

Rozdělím vaši otázku na dvě části. Nejprve k těm kompetencím, ty se totiž skládají ze dvou oblastí a lidé je často zaměňují. V první řadě máme tzv. kompetence od sebe, to jsou ty znalosti, dovednosti, schopnosti, postoje. Zde by se ředitel do jisté míry příliš lišit neměli, ač chtějí řídit jakoukoli školu. Ve druhé řadě jsou to kompetence od jiného, tedy pravomoci, odpovědnost. Cítíte ten rozdíl? Máte pravdu, u nejmenších škol je na místě otázka, zdali by měly všechny oblasti odpovědností ředitelům zůstat. MŠMT také uvažuje tímto směrem ve Strategii 2030+ i v úvahách o středním článku. Jenže je to citlivá otázka – na koho by měly tyto činnosti přejít, kdo by to měl být? A nekomplikoval by se systém ještě více?

Druhá část otázky se týká samotných ředitelů škol. Při práci se zřizovateli v rámci Ředitelské akademie vždy připomínám, aby si předem uvědomili, koho že vlastně hledají, co budou po řediteli chtít. Že to nemůže být stavbyvedoucí, projektový manažer, vzorný správce nemovitosti, právník či ekonom, ale pedagogický lídr s nadhledem a samozřejmě s přesahem do zmíněných oblastí. Teprve potom si zřizovatel může s klidným svědomím říci, že smí začít hledat.

Zřizovatelům mohu nabídnout naše zkušenosti. Mnozí mi i říkají, že takto o škole nikdy předtím neuvažovali, a to je ohromný posun. Zejména malým školám nemůže v nastavených kartách pomoci nikdo jiný než jejich zřizovatel.

V menších obcích je dlouhodobě problém získat kvalitního ředitele školy. Do konkurzů se buď nepřihlásí nikdo, nebo jen jeden kandidát – a pak je těžké hovořit o výběru. Co by se mělo změnit, aby tomu tak nebylo?

To je právě otázka, kterou obce samy nevyřeší. Jistě – mohou nabídnout obecní domek či byt, mohou být velkorysé v odměňování, ale možnosti jsou mnohdy skromné, znám situaci. Zde musí pomáhat stát i širší region, aby ředitelská práce byla prestižní, vyhledávanou, elitní, stejně tak i oceňovanou a hodnocenou. Samotného mě znepokojují čísla zájemců o konkurz. Pokud nedávno dokonce ani v Praze nenabídnul své služby nikdo běžné základní škole, je něco shnilého ve státě českém. Rozhodně se do konkurzů nehrnou zástupci. Mnozí mají lepší podmínky, než by měli sedíce za ředitelským stolem.

Rozhovor

Václav Trojan působil jako učitel na základní, speciální i střední škole, ale také jako ředitel gymnázia v Brně. Deset let byl vedoucím Centra školského managementu PedF UK, je autorem řady vzdělávacích programů a koncepcí. Dlouhodobě spolupracuje s ČŠI, NPI a vzdělavateli DVPP, je odborným garantem několika projektů MAP. Svoje zkušenosti a poznatky často předává na konferencích, na svém kontě má několik knížek, kromě toho má bohatou publikační činnost nejen odbornou, ale také popularizační s cílem propagovat hodnotu ředitelské práce široké veřejnosti a podporovat ředitele škol. V neposlední řadě je stále v terénu v kontaktu s pedagogickými pracovníky i zřizovateli.

Jak zásadní je pro školu a komunitu dobrý vztah mezi ředitelem a zřizovatelem školy? Co pro jeho vytvoření, ale i udržení mohou obě strany, obec a škola, ředitel a starosta, podniknout?

To je naprosto zásadní věc. Ředitel školy a její zřizovatel nechtě jsou partneři s jasně rozdělenými pravomocemi a odpovědností. Soupeření, malichernosti a naschvály odnáší vždy škola a děti. My doporučujeme otevřenou komunikaci, vstřícnost, uvědomění si odlišných rolí ředitele (pedagogický proces) a zřizovatele (podmínky, nemovitost, širší kontext obce). Teprve funkční celek může začít vytvářet školu jako centrum okolí, centrum komunity v pravém slova smyslu. Je úžasné vidět, jakou synergii to potom má. Zase k Ředitelské akademii – nabízíme zajímavý formát aktivit vedoucích právě ke spolupráci zřizovatele a ředitele a budování školy jako centra komunity.

Prospělo by regionálnímu školství více mužů? A je podle vás navyšování platů ve školství cestou, jak tento podíl zvýšit?

Děkuji za otázku, že se ještě smíme bavit o hlavě. Samozřejmě ve školách muži chybějí, zejména v určitých druzích škol. Sám si však myslím, že již primárně nejde o výši mzdy, ale o její členění. Rád bych dal ředitelům k dispozici mnohem větší procento finančních prostředků k rozdělení podle jejich rozhodnutí. Nikdo jiný učitele a jejich práci lépe nezná, ředitel musí umět nést odpovědnost za zdůvodnění rozdílů. Rovnostářství si naše česká kotlina již užila dost. Stejně tak jde o další podmínky pro práci, svoje hraje i vzrůstající kritičnost ke škole, vzdělávání, úkolům či povinnostem.

Podle mě vůbec společnost blbne a tápe, ale to zdaleka neříkám sám.

Vznikla nová vláda a s ní máme také nového ministra školství, Petra Gazdíka. Co by měl udělat, aby se pozice ředitelů zlepšila?

Psal jsem před Gazdíkovým nástupem článek s názvem Novému ministrovi na noční stolek, který najdete mezi mými blogy na Idnes. Ředitelům nepomůže žádná revoluce, každý dosaďadní návrh náhlé změny vysuměl v tragikomické podobě. Ministr dostává do ruky mnoho Černých Petrů – stárnoucí učitelské sbory, shnilé jablko státní maturity, sobecky autonomní vysoké školy připravující budoucí učitele, nejisté pedagogy i rodiče a také společnost, jejíž členové se stále hůře domlouvají. To vše v kontextu obrovských rozdílů mezi školami, co se týče jejich velikosti, sociálního kontextu i rozdílných pohledů jejich zřizovatelů.

Jaké by v tomto směru měly být největší priority vlády?

Vláda musí udělat všechno pro to, aby před dětmi stáli skutečně ti nejlepší, co jsou k dispozici, aby byli perfektně a náročně připravováni i celoživotně podporováni. Přesvědčit okolní politiky i premiéra, ať nejen verbálně, ale jasným, hlasitým a srozumitelným postojem školy a pedagogy podporují, ať deklarují důležitost systematického vzdělávání a nezastupitelnost škol již od těch mateřských.

Většina účinných řešení nemusí být složitá. Není na místě bát se zjednodušování postupů a činností. Vzdělaným se člověk nestane nejen bez úsilí, pravidel a hierarchie, ale také bez důvěry, úcty a autority. Přesvědčovat veřejnost,

že se hluboce mýlí v tvrzení, že vlastně nezáleží na tom, co se učí, hlavně že to děti baví, že existuje množina znalostí a dovedností, bez níž to prostě nejde. Bez níž bychom nebyli kulturními a svěprávními lidmi.

Ve vládě je několik vysokoškolských profesorů, dokonce dva bývalí rektori, nebojíte se proto, že budou v rozhodování vlády upřednostňovány vysoké školy před regionálním školstvím?

Věřím, že tomu tak nebude, ale je třeba to sledovat. Mohu mluvit za fakulty připravující učitele – autonomie vysokých škol nemůže být nadřazena potřebám společnosti a škol, to je zásadní nepochopení. Pokud se zásadně liší učitel absolvující program učitelství prvního stupně či kterékoli jiné vzdělávací oblasti od jeho kolegy z jiné fakulty – proboha, co to v terénu nejen ředitelům působí? Zejména velké univerzity akreditují svoje nové obory v souladu s tzv. institucionální akreditací, tudíž je zásadním parametrem opět počet profesorů a docentů přivezených odkudkoli z východu, počet článků a vzájemných citací a regionální škola zůstává za jejich rozlišovacím horizontem. Není tomu tak samozřejmě všude, ale nastavený systém to umožňuje a změna na obzoru není, naopak systém byl před krátkou

dobou institucionálními akreditacemi zakonzervován. Srovnajte si vzdělávací oblasti uvedené v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a akreditované obory na fakultách a pochopíte, že jde o dvě nesouvisící sluneční soustavy. Na tváři hořký smích, hluboký v srdci žal, zbývá dodat.

Co byste poradil školám, ve kterých dochází k výměně vedení, ohledně předání agendy? Kromě praktických doporučení by mě zajímalo, zda zde vidíte prostor třeba pro dopis, který končí ředitel zanechá tomu nastupujícímu na stole, tak jak to známe od amerických prezidentů?

Kontinuita předání funkce je také silné téma. Řešil jsem za svoji kariéru leccos – vyčištěné záznamy pracovního stolu, prázdné počítače, ovlivňování učitelů. Věřím tomu, že to ale byly hlasité výjimky. Řada vynikajících ředitelů, s nimiž pracuji, byla připravena těmi předchozími, spolupracovala s nimi a převzala to dobré, co dělali.

Nový ředitel (zejména ten přicházející zvenčí) musí přijít se svojí vizí a koncepcí, stejně tak s představou cesty, po níž půjde, jak získá celý tým a vytvoří s ním vizí společnou. Vždy ale bude na něco navazovat. Radím novým ředitelům (ale stejně tak i inspektorům hodnotícím školu či zřizovatelům), aby bedlivě prostu-

Myslíte, že by regionálnímu školství prospělo více mužů?

dovali a pochopili minulost školy, její vývoj a kontext. Škola neumí kvůli věkovému rozpětí spolupracovníků (děti mají tři roky, babičky přes osmdesát) zvládat dramatické změny, často ani nejsou potřeba. Vývoji a posunu fandím, změnám toho nefungujícího také. Nebojme se stejně tak udržovat tradice, posilovat to fungující, osvědčené, neboť principy vzdělávání zůstávají stejné bez ohledu na barvu politické reprezentace na radnici či ve vládě.

A propos – dopis novému řediteli je vynikající nápad...

Rozhovor vedla Lenka Matějová

Porušení mimořádného opatření může vést až k ukončení pracovního poměru

Právní poradna pro školy

Zaměstnanec školy nedodrží mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví, které se týká povinného nošení ochranného prostředku. Mimo jiné povinnosti stanovuje toto opatření mít ve vnitřních prostorech škol a školských zařízení nasazený ochranný prostředek bez ohledu na to, jaké rozestupy mezi sebou jednotlivé osoby mají. Co může ředitel školy v takové situaci dělat?

Pedagogičtí pracovníci, kteří nebyli očkováni proti onemocnění Covid-19, mají povinnost mít na pracovišti zakrytá ústa a nos respirátorem (nebo jiným odpovídajícím prostředkem), stojí v mimořádném opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 27. 10. 2021. Zaměstnanci mají povinnost to dodržovat. Musí dbát o své zdraví a zdraví ostatních osob, kterých se bezprostředně dotýká jejich jednání. Jedná se o jednu z povinností zaměstnance vyplývající z § 106 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Výpověď? Až v krajním případě

Nedodržení znamená porušení povinnosti zaměstnance. V takovém případě bude záležet na posouzení okolností, je však možné se zaměstnancem rozvázat pracovní poměr výpovědí [dle § 52 písm. g) zákoníku práce, pokud by porušení povinnosti bylo shledáno jako závažné nebo by se jednalo o porušení povinnosti zvláště hrubým způsobem], případně pracovní poměr okamžitě zrušit [§ 55 odst. 1 písm. b) zákoníku práce, při porušení povinnosti zvláště hrubým způsobem]. Tyto varianty jsou spíše krajním řešením.

Výtka může být udělena i opakovaně

Incident by byl pravděpodobně vyhodnocen jako méně závažné, avšak opakované porušení pracovní povinnosti. V tomto případě je možné dát zaměstnanci výpověď pouze v případě, že byl na toto své jednání v posledních šesti měsících upozorněn. Doporučujeme tedy zaměstnancům nedodržujícím své povinnosti udělit výtku, tato výtka může být udělena opakovaně. Jedná se o klasický nástroj pracovního práva, který se využívá v případě porušování povinnosti zaměstnance.

Oznamte to krajské hygienické stanici

Dále doporučujeme incident oznámit příslušné krajské hygienické stanici. Zároveň je vhodné informovat také zřizovatele a ČŠI, která zodpovídá za kontrolu bezpečnosti ve školách.

Barbora Šedová

Autorka zpracovala

text v reakci na dotazy zaslané do právní poradny pro školy SMS-sluzby s.r.o., kterou provozujeme pro naše klientské školy na adrese skolavpravu@sms-sluzby.cz bezplatně.

Těšíme se na vaše další dotazy!

Ty nejzajímavější se objeví v příštím čísle našeho zpravodaje.

Nechceme práci ředitelům škol ztěžovat, ale naopak jim pomáhat, vzkazuje za pověřence SMS-služeb Lenka Matějová

V polovině února to budou čtyři roky, co SMS-služby poskytují službu pověřence pro ochranu osobních údajů školám a školským zařízením. Jak se vyvíjela pozice pověřence, obsah jeho práce a jaká je vlastně historie firmy SMS-služby, prozrazuje v rozhovoru Lenka Matějová, šéfredaktorka Školy v právu a koordinátorka služby pověřenců. „Pověřenec může uhasit požár ještě dřív, než vznikne. Nebojte se ho proto využívat,“ vzkazuje.

SMS-služby poskytují pověřenecké služby téměř čtyři roky. Co se za tu dobu změnilo?

Když jsme na začátku roku 2018 projekt na pomoc obcím a jejich školám s GDPR zahajovali, nebylo úplně jasné, co od nové pozice čekat, co přesně je náplní této práce a zda je pověřenec v podmínkách menších českých škol vůbec potřebný. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (známější pod zkratkou GDPR) sice činnost pověřence definovalo, chyběla ale praktická zkušenost.

Kjakému posunu tedy došlo?

V roce 2018 jsme Obecné nařízení o ochraně osobních údajů jako pověřenci především implementovali, tedy zaváděli jeho ustanovení do praxe a do každodenní činnosti obcí a škol. V současné době působíme hlavně preventivně a snažíme se problémům předcházet. Za čtyři roky se tým pověřenců rozrostl a mírně obměnil. Téměř v každém kraji máme dnes dva nebo více kolegů.

V čem se liší práce pověřenců ze SMS-služeb od jiných, kteří se touto službou pro obce a školy rovněž zabývají?

Tak za prvé je třeba zmínit důvod vzniku samotné firmy SMS-služby. Je to dceřiná organizace Sdružení místních samospráv ČR, které v současné době sdružuje více jak 2100 menších obcí z celé republiky. Samotné sdružení vzniklo jako organizace hájící zájmy malých obcí, proto i jeho dceřiná organizace poskytuje služby, které mají obcím a jimi zřízeným školám opravdu pomáhat. A já doufám, že je to na naší práci vidět.

Rozhodně si myslím, že ano.

Na čem tuto práci stavíte?

Na čtyřletém know-how, které se neustále rozšiřuje. Dovolím si tvrdit, že jen málo konkurenčních pověřenců má takové znalosti ochrany osobních údajů v oblasti samosprávy a mateřských a základních škol jako my. Předávání zkušeností mezi kolegy působícími napříč všemi kraji České republiky je neocenitelným zdrojem inspirace pro práci, kterou tato výměna zkušeností zároveň výrazně usnadňuje.

Když se řekne „pověřenec“, vybaví se nám vazba právě na ochranu osobních údajů.

Víme ale, že vaši pověřenci mají akční rádius o něco širší. V čem přesně dovedou školám pomoci nad rámec své běžné činnosti?

Pověřenci poskytují kromě činnosti na poli ochrany osobních údajů také metodickou po-

Rozhovor

moc s vyřizováním žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím a se zákonem o přístupnosti webových stránek. Pro školy ale nabízíme mnoho dalšího, třeba v publikační oblasti.

Můžete být konkrétní?

Například jsme začali vydávat zpravodaje *Samospráva v právu* a *Škola v právu*, kterou právě čtenář drží v ruce. Jsme rovněž vydavateli odborného časopisu pro pověřence *DPO PRO: ochrana osobních údajů v praxi*. A pro školy jsme zřídili bezplatnou právní poradnu, která je hojně využívána.

Vedle toho vydáváme sdělení reagující na aktuální témata, jež se dotýkají problematiky ochrany osobních údajů a mají vliv na činnost škol. Školám také poskytujeme vzory formulářů, které využívají pro školní matriku a evidenci dětí a žáků ve výuce. Běžnou součástí naší činnosti se v neposlední řadě staly i webináře na aktuální témata. Snažíme se, abychom školám nabídli co nejvíc toho, co ve své praxi skutečně využijí.

Čtenáře by určitě zajímalo i to, co jste si pro své klienty ze škol připravili na letošní rok...

Budeme pokračovat ve všech našich dosavadních aktivitách: ve vydávání sdělení, zpravodajů a pochopitelně také v metodické pomoci. Chceme ale nabízet i více školení, a to nejen v oblasti ochrany osobních údajů. V současné době žádáme o akreditaci prvních kurzů na MV a MŠMT.

V roce 2022 se hodláme intenzivně věnovat i kamerovému systému. Je to aktuální a důležité téma, které má ale určitá úskalí. Pro naše klienty proto připravujeme vzorové a edukační materiály, jak zřídit a provozovat kamerový systém správně.

Před dvěma lety jsme vydali příručku *Malá škola GDPR pro školy*. Tu se nyní chystáme aktualizovat a doplnit o příklady, které vyplývají z praxe našich pověřenců. Věřím, že bude opět přijata příznivě a klientům dobře poslouží.

A co návštěvy pověřenců na školách?

Ty budou samozřejmě také pokračovat i letos. Školy mohou opět počítat s osobními návštěvami pověřenců, konzultacemi v oblasti osobních spisů, zpravodajů, ale i v dalších oblastech takřka nepřeborné problematiky ochrany osobních údajů.

Na pověřence se často nahlíží všelijak, většinou ne zrovna příznivě. Jak na tento postoj reagujete?

Samozřejmě, že se to stává. Snažíme se ale vysvětlovat, že naším cílem, ani smyslem naší činnosti, není práci ve škole ztěžovat, ale naopak pomáhat. Upozorníme klienty, když nepostupují v souladu s principy ochrany osobních údajů, aby nenarazili. Vysvětlujeme a doporučujeme správná řešení a vhodné metody. Finální rozhodnutí je ale na vedení školy, které má příslušnou odpovědnost, ne na nás, kteří se snažíme pomoci dobře míněnou radou.

Takže když si to shrneme, vaši pověřenci působí především preventivně...

Přesně tak. To ale rozhodně neznamená, že jejich práce nemá hlubší smysl. Jak zaznělo na našem nedávném setkání při debatě s předsedou ÚOOÚ Kauckým, pověřenec pomáhá přispívat k ochraně práv a svobod občanů, mezi něž právo na soukromí a ochranu osobních údajů bezesporu patří. A to určitě není malá hodnota.

Co to prakticky pro vztah mezi školou a pověřencem znamená? V jakých situacích nemají ředitelé váhat a své pověřence oslovit se žádostí o radu?

Ve všech situacích, při kterých dochází ke zpracování osobních údajů zaměstnanců, dětí, žáků... A to třeba i jen proto, aby si byli jistí, že postupují správně.

Jednoduché pravidlo zní, že pověřenec by měl být kontaktován vždy, kdy se ve škole rozhodnete pracovat s osobními údaji jinak než doposud. Pokud se ho budete držet, určitě nic nezkažete a naopak zjistíte, že pověřenec dokáže nabídnout užitečný pohled, který usnadní vaše rozhodování.

Zanedbatelné není ani to, že včasným kontaktováním pověřence můžete předejít budoucím problémům, což ukazují i případy, které jsme v uplynulých čtyřech letech řešili.

Zmínila jste nedávné jednání s předsedou Úřadu pro ochranu osobních údajů, jehož jste se společně s kolegy účastnila. O jakých tématech jste hovořili?

Kromě zákona o střetu zájmů a jeho novelizace, což je zajímavé především pro obce, jsme probírali rovněž výkon funkce pověřence na obcích a ve školách. Úřad pro ochranu osob-

ních údajů výše popsaný problém rozhodně vnímá. Například v jeho výroční zprávě nalezneme apel, že funkce pověřence nesmí být pouze formální, že je potřeba s pověřencem aktivně pracovat a vyžadovat od něj relevantní výstupy. A na tomto závěru jsme se shodli. Formálně vykonávané pověřenectví totiž může z dlouhodobého hlediska ohrožovat stávající režim, v němž se obce a školy nacházejí. Ten je

možný na základě zákonné výjimky, která ale nemusí platit věčně, a „formální“ pověřenci jejímu přetrvání úplně nepomáhají, když se vyjádří velmi diplomaticky.

At' se vám a pověřencům ve vaší práci daří!

Ptala se Marie Šuláková

Novinky v legislativě, o kterých by školy měly vědět

S novým rokem dochází k nabytí účinnosti novel zákonů a jiných právních předpisů. Nejinak je tomu i letos. Nabízíme jednoduchý přehled změn legislativy, která má dopad i na činnost škol.

Minimální mzda

Účinnost od: 1. 1. 2022

Došlo k navýšení minimální mzdy. Namísto 15 200 Kč bude minimální mzda činit 16 200 Kč, což je o 1 000 Kč více. Hodinová minimální mzda stoupne z 90,50 Kč na 96,40 Kč.

Právní předpis: Nařízení vlády č. 405/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Tarify pedagogických pracovníků

Účinnost od: 1. 1. 2022

Kromě klasické minimální mzdy se změnila také tarify pro pedagogické pracovníky škol. Navýšily se o dvě procenta.

Právní předpis: Nařízení vlády č. 420/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 304/2014 Sb., o platových poměrech státních zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 347/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády

č. 304/2014 Sb., o platových poměrech státních zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů.

Výše základních sazeb zahraničního stravného

Účinnost od: 1. 1. 2022

Zvýšila se také sazba zahraničního stravného pro rok 2022 pro některé země (např. Francie, Maďarsko, Chorvatsko, Lichtenštejnsko).

Právní předpis: Vyhláška č. 462/2021 Sb., o stanovení výše základních sazeb zahraničního stravného pro rok 2022.

Katalog prací ve veřejných službách a správě

Účinnost od: 1. 1. 2022

V katalogu prací je nově vymezeno povolání pečující osoba v dětské skupině. Zařazeno bude do 6. až 9. platové třídy.

Právní předpis: Nařízení vlády č. 391/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů.

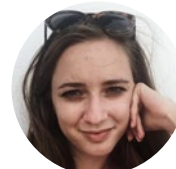
Zákon o archivnictví

Účinnost od: 1. 2. 2022

Počátkem února nabude dělené účinnosti novela zákona o archivnictví a spisové službě, která ukládá školám povinnost vést dokumentaci v elektronické podobě. Základní školy budou mít povinnost elektronickou spisovou službu zavést do konce roku 2024.

Právní předpis: Zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mj. mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

**Zpracovala
Barbora Šedová
autorka je spolu-
pracovnicí SMS-slужby**

Školy a školská zařízení budou opět čerpat z IROPu.

Připravte se na to i vy!

Podpora z největšího programu, přes který se v Česku rozdělují peníze z evropských fondů, pokračuje i v novém programovém období. Školy, školská zařízení a jejich zřizovatelé budou moci až do roku 2027 čerpat z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) část z finanční podpory v celkové výši 124 miliard korun, která je určena na rozvoj obcí, měst i regionů s cílem zlepšit kvalitu života jejich obyvatel.

První výzvy budou na jaře

V těchto dnech probíhá formální vyjednávání s Evropskou komisí o podmínkách programu. Vyhlášení prvních výzev se předpokládá letos na jaře. IROP má i provazby na jiné programy, a to na Národní plán obnovy a OP Jan Amos Komenský, jenž se zaměřuje na měkké aktivity financované z Evropského sociálního fondu Plus v regionálním školství (včetně nákupu vybavení) pro potřeby škol a školských zařízení.

Kdo může být příjemcem finanční podpory?

Žádat budou moci školské právnické osoby, obce, dobrovolné svazky obcí, kraje, organizace zřizované nebo zakládáné obcemi/kraji, nestátní neziskové organizace, které minimálně dva roky před podáním žádosti nepřetržitě působí v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb, církve, církevní organizace, organizační složky státu, příspěvkové organizace organizačních složek státu a ostatní právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení, zapsané v Rejstříku škol a školských zařízení (např. akciové společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, veřejné obchodní společnosti).

Oblast vzdělávání najdete pod prioritou 4

V rámci pěti priorit IROP je oblast vzdělávání začleněna pod prioritu 4, konkrétně pod specifický cíl 4.1: Zlepšování rovného přístupu k inkluzivním a kvalitním službám v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení pomocí rozvoje přístupné infrastruktury, mimo jiné posilováním odolnosti pro distanční a online vzdělávání a odbornou přípravu.

Kdo je cílovou skupinou?

Cílovou skupinu podpory tvoří: děti od dvou let v předškolním vzdělávání, rodiče, žáci, studenti, osoby se speciálními vzdělávacími potřebami, pedagogičtí pracovníci, nepedagogičtí pracovníci ZŠ, SŠ a SŠ/VOŠ, zaměstnanci školských poradenských zařízení, pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže, dospělí v dalším vzdělávání a národnostní skupiny.

Co bude IROP řešit?

V souvislosti se vzděláváním byly na národní úrovni identifikovány problémové oblasti, z čehož vyplynula prioritní témata podpory:

- nedostatečné kapacity, dostupnost a stavebně technický stav mateřských škol v městských aglomeracích a jejich bezprostředním zázemí, případně v území s vysokým kladným migračním saldem;
- nevyhovující kapacity a stavebně technický stav základních škol, středních škol, středních a vyšších odborných škol a školských poradenských zařízení, který neodpovídá aktuálním trendům a požadavkům na kvalitní vzdělávání a služby ve vztahu k měnícím se nárokům a požadavkům na vzdělávání a poskytování služeb;
- zvyšující se regionální a místní rozdíly v dostupnosti vzdělávání v důsledku nerovnoměrného demografického vývoje, migračních trendů a dalších;
- přílišná decentralizace odborného vzdělávání v některých regionech, odborné vzdělávání a jeho nesoulad s požadavky regionálních trhů práce;
- rozdílná připravenost absolventů na uplatnitelnost na pracovním trhu;
- nedostatečná infrastruktura pro zájmové, neformální vzdělávání a celoživotní učení neodpovídající aktuálním trendům a požadavkům ve vzdělávání;
- chybějící či nedostatečné zázemí škol pro rozvoj komunitních aktivit;
- nedostatečná kvalita a nízká míra zabezpečení vnitřní konektivity základních, středních a vyšších odborných škol;
- nedostatečné zázemí pro kvalitní práci pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení.

Aktivity směřující k naplnění specifického cíle – mateřské školy:

- zajištění dostatečných kapacit v MŠ na území správního obvodu obce s rozšířenou působností, kde byla na základě analýzy obsazenosti MŠ a demografického vývoje identifikována nedostatečná kapacita MŠ pro umístění dětí do tří let a starších;
- zvyšování kvality podmínek v MŠ pro poskytování vzdělávání, včetně vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami s ohledem na zajištění hygienických požadavků u MŠ, kde jsou nedostatky identifikovány krajskou hygienickou stanicí.

Aktivity vůči základním, středním, vyšším odborným školám a konzervatořím:

- podpora vybudování, modernizace a vybavení odborných učeben ZŠ, SŠ spojených s VOŠ a konzervatoří (i vybudování center odborné přípravy) ve vazbě na přírodní vědy, polytechnické vzdělávání, cizí jazyky, práci s digitálními technologiemi pro formální, zájmové a neformální vzdělávání a celoživotní učení;
- budování vnitřní konektivity škol;
- budování zázemí pro školní družiny a školní kluby umožňující zvyšování kvality poskytovaných služeb.

V doprovodné části projektu jsou aktivity směřující k budování a modernizaci:

- zázemí pro školní poradenská pracoviště a pro práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (např. klidové zóny, reedukační učebny);
- zázemí pro pedagogické i nepedagogické pracovníky škol vedoucí k vyšší kvalitě vzdělávání ve školách (např. kabinety);
- vnitřního i venkovního zázemí pro komunitní aktivity při ZŠ, SŠ/VOŠ a konzervatořích vedoucí k sociální inkluzi (např. veřejně přístupné prostory pro sportovní aktivity, knihovny, společenské místnosti), které by po vyučování sloužilo jako centrum vzdělanosti a komunitních aktivit).

Jaké by měla mít finanční podpora přínosy?

Jedním z cílů programu je navýšení kapacity a zvýšení kvality mateřských škol a umožnění dřívějšího návratu rodičů zpět na trh práce, podobně je to pak i u snahy zlepšit fungování školních družin a školních klubů a díky tomu usnadnit sladění rodinného a pracovního života.

Využití podpory má dále zvýšit uplatnitelnost absolventů na trhu práce, jejich adaptabilitu na potřeby trhu práce prostřednictvím rozšíření a zkvalitnění infrastruktury škol, školských zařízení a vzdělávacích institucí, zejména prostřednictvím investic do odborných učeben s cílem posílit kvalitní vzdělávání.

Očekává se také přínos ke zkvalitnění vnitřní konektivity a kybernetické bezpečnosti ZŠ a SŠ;

vytvoření zázemí pro komunitní aktivity ve vzdělávacích zařízeních vedoucí k sociální inkluzi a zvýšení kapacity školských poradenských zařízení či rozšíření spektra jimi nabízených služeb, např. v oblasti diagnostiky žáků.

Informace k zásadám pro výběr operací k jednotlivým aktivitám naleznete [zde](#).

Pro případné dotazy či potřebné konzultace je možné využít konzultační servis a podpo-

ru, kterou zajišťuje Centrum pro regionální rozvoj ČR, konkrétně [zde](#).

Veronika Němcová
MŠMT, Odbor vzdělávací politiky

Krátce ze školství

Česká školní inspekce vydala tematické zprávy o vývoji českého školství

Celkem tři zprávy, které se věnují české vzdělávací soustavě, vydala v prosinci a lednu Česká školní inspekce (ČŠI). O čem pojednávají?

Výroční zpráva mapuje covidový rok

Výroční zpráva ČŠI, ve které instituce shrnuje svoji činnost a zjištění ve školním roce 2020/2021, vyšla v polovině prosince. Rok z velké části poznamenala distanční výuka a ani obšáhla výroční zpráva se tímto tématu nevyhýbá. Celou ji naleznete [zde](#).

Průběžná zpráva o vyrovnávání nerovností

Distančnímu vzdělávání se věnuje i Průběžná zpráva o vyrovnávání nerovností ve vzdělávání ve školním roce 2021/2022. V reakci na výukové nerovnosti, jež vznikly mezi dětmi v souvislosti s přechodem na distanční výuku, připravilo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy plán kompenzačních aktivit a činností, jejichž hlavní náplní je doučování. Tematická zpráva shrnuje počáteční zjištění reflektující postup doučovacích aktivit ve školách za první měsíce aktuálního školního roku. Dostupná je [zde](#).

Jak pracují školská poradenská zařízení?

A konečně třetí text, který se nazývá Školská poradenská zařízení: využívání diagnostických nástrojů a podpůrná opatření, se zabývá činností školských poradenských zařízení (ŠPZ). Šetření ČŠI se zaměřilo na vybavení ŠPZ diagnostickými nástroji, na komplexně-

ší mapování diagnostických metod využívaných z jejich strany v rámci jednotlivých oblastí diagnostiky a poradenství, na podpůrná opatření využívaná u dětí, žáků a studentů s poruchami učení, poruchami chování a sociálním znevýhodněním, a na využití školských psychologů a školských speciálních pedagogů. Zprávu naleznete na webu ČŠI, konkrétně [zde](#).

MŠMT aktualizovalo metodiku ke konkurzním řízením na ředitele školy

Metodicko-výkladová příručka ke konkurzním řízením ve školství je od loňského podzimu aktualizovaná, oznámilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které ji před dvěma lety vydalo. Příručka shrnuje základní pravidla jmenování ředitelů škol a školských zařízení podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Obsahuje informace, které jsou sice převážně určeny zřizovatelům škol, ale zajímavé pasáže v ní nalezne i ředitel školy nebo zájemce o tuto pozici. Příručka popisuje vyhlášení konkurzní-

ho řízení a jeho náležitosti, průběh celého řízení včetně jeho výsledku a dalšího postupu zřizovatele, složení konkurzní komise a náplně její činnosti.

Nově zahrnuje také problematiku odborné kvalifikace ředitele. Příručka je dostupná [zde](#).

Zpracovala Lenka Matějová